

20, § ult, ff *De injur.*, l. ii, § 1, ff. *De obseq. parent. vel patron. præstand.*

(28. Quod dictum est de actione famosa, id ipsum in accusatione quoque locum sibi vindicat, leg. 8, ff. *De accusat.* si excipias tamen crimen læsæ majestatis, l. penult. cod. *Qui accusari non poss.* tum et maxime crimen apostasiæ, hæresis, etc., cap. 10 *De heret.* Admisso vero a parentibus crimine, quod notatur legibus publicorum judiciorum de facto eorum civiliter quærere possunt, Brunemann. in leg. 11, n. 4, cod. *Qui accusari non poss.*

(29. Huc etiam spectat, quod filii absque venia parentes in jus vocare nequeant, leg. 4, ff. *De in jus vocand.* Non male vero Anton. Faber in *Cod.*, lib. ii, tit. 2, defin. 13, monet, hodie opus amplius haud esse hac venia, propterea quod iudex eo ipso quod ad instantiam alicujus citat, hæc venia impetrata censetur. Vide et alia officia liberorum erga utrumque parentem apud Stryk *Jurid. dissert.*, vol. II, disp. 4, cap. 3, § 13 et sequent.

(30. Reliquum est, ut de eo verba faciamus, an matri asserenti filium aliquem ex adulterio natum esse credendum sit? Negatur communiter ex leg. 39, § 1 *De probat.* Idque procedit etiamsi mater de adulterio sit con-

MATRIMONIUM.

ARTICULUS I.

Matrimonium quoad ea quæ concernunt ejus naturam, materiam, formam, et ministrum.

SUMMARIUM.

1. Matrimonium unde dictum? — 2. Quare dicitur potius matrimonium, quam patrimonium? — 3. Matrimonium aliquando vocatur conjugium, et quare? — 4. Quandoque dicitur connubium, et quandoque nuptiæ: et quare? — 5. Matrimonium quid sit? — 6. Matrimonium dividitur in legitimum, ratum, et consummatum. — 7. Matrimonium legitimum quale sit? — 8. Matrimonium ratum quid sit? — 9. Matrimonium consummatum quale sit? — 10. Dicta tria matrimonia differunt firmitate, seu stabilitate. — 11. Matrimonium ratum, et consummatum differunt inter se etiam in ratione significationis. — 12. Matrimonium in lege veteri, sicut et matrimonium nunc contractum inter infideles, quamvis fuerit et sit legitimum atque validum in ratione contractus, non fuit tamen, nec est sacramentum. — 13. Solum matrimonium contractum inter fideles baptizatos est sacramentum, estque unum ex septem novæ Legis sacramentis a Christo Domino institutum. — 14. Matrimonium in ratione sacramenti probabilis fuit institutum, quando Christus dixit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* — 15. Adducitur, et solvitur instantia. — 16. Probabilis est inter fideles, sive baptizatos nullo modo, ne quidem per intentionem contrahentium, posse valide separari rationem sacramenti a contractu matrimonii. — 17. Adducitur, et solvitur instantia. — 18. Est tamen probabilis etiam contraria opinio. — 19. Matrimonium legitime contractum ex dispensatione Pontificia inter fidelem, et infidelem, est sacramentum ex parte fidelis. — 20. Matrimonium duorum conjugum infidelium, si ambo convertantur, et baptizantur, an fiat sacramentum? ad n. 21. — 22. Bona principalia matrimonii sunt tria; scilicet fides, proles, et sacramentum. — 23. Præter dicta tria principalia bona, seu tres prima-

vicia, nam potest esse mater adultera, filius vero legitimus, Brunemann. in d. leg. 29; Stryk., in *Not. ad Lauterbach.* tit. *De hist. qui sui, vel alieni juris sunt*, quinimo etiamsi mater in articulo mortis constituta hanc emisit confessionem, argum. leg. *Si quis in gravi* 3, ff. *De senatuconsult. Syllanian.* Quid si filius præterea patri sit dissimilis, referatque ipsum adulterum? Nec matri creditur, quum ista similitudo per accidens ex imaginatione mulieris tempore conceptionis contingere potuerit. Gail., 2, observ. 97, n. 7., qui et alias ampliaciones affert.

(31. Hinc quemdam regem stultitiæ arguere solent doctores, qui ad confessionem matris, quod scilicet ex adulterio natus erat, regno se abdicavit.

Responsio auctoris.

Quæ addita sunt hic circa fin. jam fuerant a me tradita sub verb. *Filius* a n. 113, ad 119; præsertim, quod filius non teneatur credere matri asserenti ipsum natum esse ex adulterio; et quod derisus fuerit, et adhuc in dies derideatur rex, qui ad confessionem matris, quod natus erat ex adulterio, regno se abdicavit. Vide ibi multa ad rem.

rios fines, aut effectus, habet matrimonium alios effectus, seu fines minus principales, qui assignantur. — 24. Materia remota sacramenti matrimonii sunt ipsa corpora habilia contrahentium, et materia proxima est ipsamet traditio mutua corporum in ordine ad generationem. — 25. Forma sacramenti sunt ipsorum contrahentium verba, seu signa verbis æquivalentia mutuum consensum internum sufficienter exprimentia. — 26. Etiam mutus, et surdus potest contrahere matrimonium? — 27. Illi, qui tenent ministerium matrimonii esse parochum, seu sacerdotem delegatum, tenent etiam, quod legitimum contractus civilis sit materia hujus sacramenti, et forma sint illa, vel similia verba a parocho, seu sacerdote delegato prolata: *Ego vos in matrimonium conjungo; In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* — 28. Ministri tamen sacramenti proprie sunt ipsimet contrahentes, quilibet partialis, uterque totalis. — 29. Adducitur fundamentalis probatio, ad n. 30. — 31. Adducitur, et solvitur instantia. — 32. Assignantur doctores tenentes contrariam sententiam. — 33. Matrimonium inter absentes celebratum, sive fiat per procuratores, sive per litteras, sive per nuntios, validum est in ratione contractus, si certæ serventur conditiones. — 34. Et etiam validum est in ratione sacramenti. — 35. Afferuntur conditiones requisitæ in matrimonio celebrato inter absentes, et satisfiit rationibus adversariorum. — 36. Procurator potest esse diversi sexus ab illo, nomine cujus contrahit. — 37. Nec requiritur, quod sit certæ ætatis. — 38. Quando matrimonium contrahitur per nuntios, debent isti utriusque mittentis traditionem, et acceptationem significare coram parocho, et testibus. — 39. Et si contrahatur per litteras, debent etiam istæ legi coram parocho, et testibus. — 40. Contrahentes per procuratores, vel nuntios, seu litteras, optime faciunt, si deinde per se ipsos privatim inter se repetant mutuum consensum. — 41. Principales contrahentes debent esse in statu gratiæ, pro eo tempore, quo probabiliter credunt posse procuratores eorum nomine contrahere, vel nuntios suam voluntatem significare, seu litteras suas legi posse

coram parocho, et testibus: procuratores autem, et nuntii non peccant, si eo tempore sint in peccato mortali. — 42. Matrimonium contractum a procuratore post revocationem Procura etiam ignoratam, est nullum. — 43. Circa parochum ministrum matrimonii, ad n. 60. — 61. Subnectuntur additiones ex aliena manu ad n. 75. — 76. Novissimum additamentum de matrimonio per procuratorem, ad n. 85.

(1. Matrimonium secundum nominis Etymologiam derivatur a *ly mater*, et *munium*, seu *munus*, quasi sit *matris munium* seu *matris munus*; unde S. Augustinus l. xix, *contra Faustum* sic habet: « Matrimonium ex hoc appellatum est, quod non ob aliud debeat femina nubere, quam ut mater fiat »: et concordat S. Thomas in *Supplem.*, qu. 44, art. 2, ubi dicit quod dicitur matrimonium, quia est præcipue *matrum onus*.

(2. Hinc dicitur *matrimonium* a matre potius, quam patrimonium a patre, quia ad prolem, cujus generandæ et educandæ causa institutum est matrimonium, magis concurrit mater ipsam in utero caute gestando, sollicite nutriendo, difficulter pariendo, et accurate educando.

(3. Matrimonium variis aliis nominibus appellatur; aliquando enim vocatur *conjugium* a conjungendo sub uno mutuo jugo, quia virum ac mulierem sub uno, eodemque quasi mutuo jugo ad servandam fidem, et onera matrimonii sustinenda constituit; Catechism. Rom. *De matrim.*, c. 1. (4. Quandoque dicitur *connubium*, et quandoque *nuptiæ* ab obnubendo, eo quod antiquius pudoris gratia se puellæ obnubarent seu caput, et faciem velarent, dum viris dabantur, exemplo Rebeccæ, de qua idipsum legitur *Genes. xxiv* n. 63, ibi: *At illa tollens cito pallium operuit se*; et habetur expresse in *c. Nec illud* 8, caus. 30, q. 3, ibi: « Nec illud otiosum, quod cum veniret Rebecca, vidit Isaac deambulantem, et cum interrogasset, quis esset, cognito quod ipse esset, cui duceretur uxor, descendit, et caput obnubere suum cœpit, docens verecundiam in nuptiis præire debere; inde enim et nuptiæ dictæ, quia pudoris gratia se puellæ obnubarent. »

(5. Matrimonium in jure, tum canonico, tum civili præcisè definitur, quod « sit maris et femine conjunctio individuum vitæ consuetudinem retinens, » sic expresse in *c. Illud* 2, *De præsumptionibus*, et caus. 17, qu. 2, § 2 et § 1, *Instit. de patria potestate*; quia vero ibi matrimonium potissimum definitur, et explicatur quoad vinculum; datur hic alia definitio adæquate ipsum complectens, et explicans, et ut contractum, et ut sacramentum, et ut vinculum: « matrimonium est individua conjunctio maris et femine legitimo contractu firmata ad generandam, prolem, a Deo auctore naturæ instituta, et sacramento novæ legis signo, et bono a Christo Salvatore elevata ad Christiane generandam prolem. » sic expresse Marchantius t. III *Tribun. seu speculi* part. iii, q. 1; Sporer, tom. III *Theol. sacramental.*, part. iv, c. 1, n. 1. Estque in re communis.

(6. Matrimonium dividitur in legitimum, ratum, et consummatum. *Communis.* Matrimonium *legitimum* est illud, quod legitimo consensu inter personas habiles, seu jure non impeditas contrahitur; et dicitur *legitimum*, quia contrahitur juxta leges, et tale matrimonium datur etiam inter infideles non baptizatos, cum ut sic abstrahatur a ratione sacramenti. (8. Matrimonium *ratum* est illud quod non solum legitimo modo contrahitur, sed insuper accedit ei ratio sacramenti, vi cuius dicitur *ratum*, quia magis indissolubile; cum tamen contractum ab infidelibus sit dissolubile per conversionem alterius ad fidem, et ideo eorum matrimonium, quamvis legitimum, non est *ratum*, cap. *Quanto* 7, *De divortis*, ibi: « Nam etsi matrimonium verum inter fideles existat, non tamen est *ratum* (quia scilicet potest dissolvi, ut expresse dicit *Glossa* ibidem *verbum ratum*). Inter fideles autem verum et *ratum* existit; quia sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed *ratum* efficit conjugii sacramentum, ut ipsum in conjugibus illo durante perduret. » Matrimonium *consummatum* est illud quod, accedente mutua actuali traditione corporis, et copulatione carnis, completur, et consummatur, et id non solum in ratione contractus legitimi, sed etiam in ratione sacramenti, ut idcirco majorem, et quasi ultimam ex divina institutione stabilitatem acquirit. »

(10. Dicta tria matrimonia, ut vides, differunt firmitate, seu stabilitate, matrimonium enim *legitimum* solvi potest favore fidei, cum alter conjux ad fidem convertitur altero nolente converti. *Ep. I ad Corinth.*, c. vii: *Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti (nempe ligamini conjugali) subjectus est frater, aut soror in hujusmodi.* Item c. *Si infidelis* 2, caus. 38, q. 2, et cit. c. *Quanto* 7, *De divort.* Matrimonium *ratum* solvitur favore religionis per solemnem professionem. c. *Verum* 2, et c. *Ex parte* 14, *De convers. conjug.*, et est expresse definitum a concil. Trid., sess. xxiv *De matrim.*, canon 6, ibi: « Si quis dixerit, matrimonium ratum non consummatum, per solemnem religionis professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit. » Matrimonium *consummatum* quoad vinculum nunquam solvi potest, ut habetur expresse ex verbis Christi *Matth. xix*, ibi: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*, et ex *Apost. ad Rom.*, vii, ibi: *Mulier, vivente viro, alligata est legi*, et *I ad Corinth.*, vii, ibi: *His qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed dominus, uxorem a viro non discedere, quod si discesserit, manere inuptam, aut viro suo reconciliari.* Et est expresse definitum a conc. Trid., sess. xxiv, canon 5, ibi: « Si quis dixerit propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectatam absentiam a conjugate, dissolvi posse matrimonii vinculum, anathema sit. » Et *ibid.*, canon 7, ibi: « Si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit, et docet, juxta evangelicam, et apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius con-

jugum matrimonii vinculum non posse dissolvi, etc., anathema sit. »

(11. Matrimonium *ratum*, et *consummatum* differunt inter se, etiam in ratione significationis; nam *ratum* significat conjunctionem Christi cum anima justi per gratiam, quæ conjunctio solubilis est per peccatum mortale, *consummatum* autem significat conjunctionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, seu unionem hypostaticam, quæ conjunctio est omnino insolubilis; nam verbum quod semel assumpsit, nunquam dimisit, cap. *Debitum* 5. De bigamis. Unde, ut recte infert Pignat. tom. I, consul. 148, n. 4. Dominus *Matth.* xix, non dixit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*, nisi post illa verba: *Et erunt duo in carne una*; et Apostolus ad *Ephes.*, v, non dixit: *Hoc sacramentum magnum in Christo, et Ecclesia*, nisi post illa verba: *Et erunt duo in carne una*: et ideo Leo Pontifex relatus in cap. *Cum societas* 17, caus. 27, q. 2, sic expresse habet: « Cum societas nuptiarum ita a principio sit instituta, ut præter commistionem sexuum non habeant in se nuptiæ conjunctionis Christi, et ecclesiæ sacramentum, etc. »

(12. Matrimonium in lege veteri, sicuti et matrimonium nunc contractum inter infideles quamvis fuerit, et sit legitimum, et atque validum in ratione contractus, non fuit tamen, nec est sacramentum. *Communis*. Qui enim nondum receperunt sacramentum baptismi, non sunt capaces aliorum sacramentorum, cum baptismus sit janua omnium sacramentorum. (13. Unde solum matrimonium contractum, inter fideles baptizatos est sacramentum, estque unum ex septem novæ legis sacramentis a Christo Domino institutum, ut definivit concilium Florentinum, in decreto *Unionis*, et Tridentinum sess. vii, canon. 1, ibi: « Si quis dixerit, sacramenta novæ legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet baptismum, confirmationem, eucharistiam, poenitentiam, extremam unctionem, ordinem, et matrimonium, aut etiam aliquod horum septem non esse vere, et proprie sacramentum, anathema sit. » Et id ipsum definivit specialiter de matrimonio, sess. xxiv, canon. 1, ibi: « Si quis dixerit, matrimonium non esse vere, et proprie unum ex septem legis evangelicæ sacramentis a Christo Domino institutum, sed ab hominibus in Ecclesia inventum, neque gratiam conferre, anathema sit. »

(14. Matrimonium in ratione sacramenti probabilius fuit institutum, quando Christus *Matth.*, xix, dixit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: nullum enim aliud tempus talis institutionis potest congruentius assignari in toto Evangelio. Scotus in 3, dist. 26, § *De primo*, Sanchez, lib. ii *De matrimon.*, disp. 4, n. 5; S. Antoninus, iii part., tit. 1, cap. 2, ante § 1; Rosignol., *De matrimon.*, 1, contract. 15, prænot. 1, n. 6, cum aliis ibi citatis; Reiffenstuel, *loc. c.*, n. 9. Henno, *loc. c.* disp. 2., quæst. 3., concl. 2, ubi testator de

communi; quamvis tamen Viguerius, Ledesma, et alii dicant, fuisse elevatum in sacramentum quando *Joan.* ii interfuit Christus nuptiis Canæ Galilææ.

(15. Nec valet dicere, quod matrimonium fuerit a Deo jam absolute, et ab initio mundi institutum et in eo statu Innocentiæ, *Genes.* ii adeoque non a Christo, quando dixit: *Quod Deus conjunxit homo non separet*. Non valet, inquam, quia ab initio mundi fuit institutum matrimonium, solum in ratione Contractus indissolubilis, atque in ordine ad officium naturæ, et legitimam propagationem generis humani; in ratione autem sacramenti, hoc est, signi efficacie digne recipientibus conferentis gratiam ex opere operato, fuit solum institutum a Christo, quando dixit prædicta verba: *Quod Deus conjunxit homo non separet*.

(16. Probabilius est, inter fideles, sive baptizatos, nullo modo, ne quidem per intentionem contrahentium posse, valide separari rationem sacramenti a contractu matrimonii; id est probabilius nequit fidelis valide inire matrimonium, solum ut contractum, non vero ut sacramentum. Sic Sanchez lib. ii *De matrimon.*, disp., 10, n. 6; Suarez tom. I. *De sacramentis*, qu. 64, art. 10; Petrus de Ledesma, *De matrimon.*, q. 42, art. 1, dub. 7, in solut. ad primum, et secundum; Rosignolus, *De matrimon.*, 1, contract. 15, prænotat. 2, n. 2; Esparsa, *De matrimon.*, q. 114, ad 3; Layman., lib. v, tract. 10, part. ii, c. 2, n. 2; Lugo, *De penit.*, disp. 14, n. 42; Tannerus, tom. IV, disp. 8, q. 4, n. 83; Cardenas in 2. Crisi, dist. 20, n. 77, Haunold., lib. iv, n. 716. Germ., disp. 5, n. 345; Bonesp., *De matr.*, disp. 4, dub. 1; Coninch, disp. 24, n. 22, et mordicus Aversa, qu. 1, sect. 5; La Croix, lib. vi, part. iii, n. 276, cum Hiquæo, Pontio, Brancato, Bellarmino, præposit. et aliis ibi citatis; Pignatell. tom. vii, consul. 22, n. 7, aliique plurimi apud ipsos; Sperell., decis. 9, n. 23, ubi dicit hanc esse veram sententiam, et Romæ approbatam. Et ratio est, quia ex institutione Christi in statu legis Evangelicæ ratio sacramenti est essentialiter inhibita in ratione contractus matrimonialis, et hæc videtur esse etiam germana Scoti opinio, qui in 4, dist. 26, n. 13, sic ait: « Ideo dici potest, quod contractui matrimoniali annexit Deus sacramentum proprie dictum saltem pro lege evangelica, alioquin non esset sacramentum novæ legis; » unde concilia, et SS. Patres dicunt absolute, quod matrimonia fidelium sunt sacramenta, et favet Innocentius III, in c. 7, De divort., ibi: « Etsi matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum; inter fideles autem verum et ratum existit, quia sacramentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii sacramentum: » quibus verbis videtur aperte asserere, quod baptismus, hoc ipso, quod inadmissibiliter sit admissus, faciat contractum matrimonii baptizatorum esse sacramentum, adeoque dicendum est, non posse fideles, seu baptizatos separare

rationem sacramenti a contractu matrimonii; nullum enim est solidum fundamentum dicendi, quod Christus reliquerit privatis fidelibus potestatem separandi unam rationem ab altera, aliter posset prudenter suaderi iis, qui in mortali existerent, nec vellet penitere ante matrimonium, ut intenderent solam rationem contractus, et non sacramenti, ne committerent sacrilegium: item posset dari, quod unus conjugum intendens contractum, et sacramentum, susciperet sacramentum, alter autem intendens solum contractum, non susciperet sacramentum, quæ, ut recte notant Aversa, *loc. cit.*, sect. 5; La Croix, *loc. cit.*, n. 276, et alii, plane sunt absurda, et præter mentem Ecclesiæ ac existimationem Fidelium.

Nota Rom. theologi.

Aliud est non esse in potestate hominis efficere, ut matrimonium juxta Ecclesiæ leges rite celebratum, non sit sacramentum; et aliud, num homo Christianus matrimonium inire queat, quod sacramentum non sit. Primum verum est, cum in hominis potestate non sit, ut id, quod Christus Dominus sacramentum esse voluit, sacramentum non sit. At in hominis potestate est id ponere, vel non ponere, quod necessarium esse voluit Christus, ut sacramentum elliceretur; quamobrem, si homo, iis positus, quibus matrimonii contractus constat, omisisis vero, quæ addidit Christus huic contractui, ut sacramentum fieret, matrimonium ineat, habebimus utique verum contractum, neutiquam vero sacramentum. Fac ergo Christianum hominem ea adhibere, quæ ad rationem naturalis, et civilis contractus spectant, negligere autem cæmonias Ecclesiæ, et institutionis divinæ ritus, quibus contractus hujusmodi sacramentum fit, jam habes verum contractum, deest vero ex gravi hominis Christiani, culpa ratio sacramenti. Quid deinceps si intentionem spectemus? Dum in perverso Christiano volente civilem hujusmodi inire contractum animus sit, non solum non perficiendi, et recipiendi sacramenti, sed irridendi potius, et contemnendi, nunquid sacramentum fiet? At in hoc argumento non sistimus; primum indicasse sufficiat, ut inde constet, probabiliozem non esse auctoris assertionem.

Responsio auctoris.

Plura hic adducit Rom. theologus, ut inde constet, probabiliozem non esse assertionem, quam tradidi *loc. c.* At si attente perpendantur omnia ibi n. 16 et 17 producta, et quæ tradit rec. mem. Benedictus XIV, *De synodo dioces.*, lib. vi, cap. 7, n. 3, ad 5, et lib. viii, cap. 13, a n. 4 ad 8, manifeste patebit, probabiliozem revera esse opinionem meam. In dicto enim cap. 13, n. 4, laudatus Pontifex sic expresse asserit. « Verum quanquam hucusque explicata Melchioris Cani sententia tot doctorum suffragiis communita, sit valde probabilis. . . attamen nullus inficiabitur, communiorem

esse contrariam aliorum opinionem; qui constanter defendunt, solos contrahentes esse ministros sacramenti matrimonii, quod proinde necessario ab illis confici docent, simul ac validum inter se ineunt conjugii contractum; » quæ est mea probabilior assertio, quamvis etiam contraria opinio sit vere probabilis, ut et ego ipse jam ibi sub n. 18 tradidi. Porro ad suam, simul et meam assertionem ostendendam communiorem, et probabiliozem is Pontifex, ultra solida fundamenta adducta *loc. cit.*, in dicto n. 4, sic prosequitur: « Hanc quippe sententiam propugnarunt fere omnes antiqui theologi, jurisque canonici interpretes, quos citant, et sequuntur, Vasquez, Sanchez, Theoph. Raynaudus, Frassen, cardinal. de Laurea, Clericatus, cardinal. Gottus. Nec verum est, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem ultra montes jam esse fere antiquam: ex illis quippe, qui ultra montes non diu antea scripserunt, eandem tuerentur Wan Espen, Simonet, Boucat, auctor Theologiæ Moralis ad usum seminarii Petrocorensis, Merbesius, Pontas, aliique non pauci, quocirca Tournelyus, quanquam Melchiori Cano adhæserit, nihilominus ingenue fassus est *loc. cit.* « Si ex auctoritate et numero scholasticorum pugandum hic foret, vinceret aut dubio opposita sententia. » Sic laudatus Pontifex ad litteram *loc. c.* merito legendus et sequendus. Et doctissimus Maschat edition. Rom. 1737, celeberrimi Ubald. Giraldi, tom. II, lib. iv, tit. 1, n. 44, expresse tradit: « Denique ministri hujus sacramenti sunt ipsi contrahentes, non vero sacerdos; ita vera sententia, » quam efficaciter probat. Unde hic mirandum quod dictus Ubaldus unus ex revisoribus probaverit censuram propositionis, ut probabilioris a me traditæ, quando ipsemet cum suo Maschat; in sua editione, eam non tantum ut probabiliozem, sed ut absolute veram propugnat, atque expresse concludit: « Ita vera sententia. »

(17. Nec valet dicere, quod ad substantiam, seu validatem sacramenti requiritur intentio ministri volentis illud conficere, adeoque non haberi hic validum sacramentum, cum nedum non habeatur intentio ministri volentis illud conficere, sed et ipsius positiva nolitio, seu exclusiva intentio. Non valet, inquam, quia Christus Dominus ita inseparabiliter connexit contractui matrimoniali rationem sacramenti, ut quamvis positio contractus pendeat a voluntate fidelium, eo tamen ipso non pendeat a voluntate fidelium ratio sacramenti; sed eo ipso, quod legitime ponatur contractus matrimonialis, statim, ex Christi institutione, sit annexa ratio sacramenti, taliter quod quicumque fideles volunt vere contrahere matrimonium, volunt etiam virtualiter accipere sacramentum, et e contra, si nollent sacramentum suscipere, consequens esset, ut neque matrimonium contrahere intenderent, sicque contractus irritus esset, quia deficiente intentione quoad sacramentum, deficit etiam essentialiter intentio quoad

contractum, cum inter fideles intentio vere contrahendi matrimonium indivisibiliter afficiat tam sacramentum, quam contractum, adeoque deficiens quoad unum non trahitur ab altero.

(18. Est tamen probabilis etiam contraria opinio docens, rationem sacramenti posse valide, etsi non licite, separari a ratione contractus, saltem per intentionem conficiendi contractum, et non sacramentum, ut tenent plurimi, et maximi doctores, ut Cajetanus, Durandus, Victoria, Vasquez, Rebellus, aliisque congestis, Perez disp. 19, sect. 10; Hurtad. disp. 3, *De matrim.*, difficul. 10; Discastill., dub. 19, disp. 2; Tamburin., tract. 5, cap. 1, n. 6; Diana, part. III, tract. 4, resolut. 225, et probabiliorum censet Henno, tom. II, *Tract. de matrim.* dis. 2, quæst. 4, concl. 1; Sporer, tom. III *Theolog. sacramental.*, part. IV, cap. 1, sect. 4, n. 316; Herinex, disp. 2, quæst. 2, n. 17; Gobat, t. I, tr. 9, cas. 11, n. 228; Gonet, Platel, Krimer, et alii.

(19. Matrimonium legitime contractum ex dispensatione Pontificia inter fidelem, et infidelem, est sacramentum ex parte fidelis, seu baptizati, quia, ut jam dictum est, fidelis, seu baptizatus, ex divina ordinatione, nequit contrahere, nisi simul efficiat sacramentum, quia ipsemet fidelis, seu baptizatus contractus est ipsummet sacramentum; et quamvis Christus non prohibeat fidelem cum infideli nondum baptizato contrahere, non propterea eximit fidelem ab iis, quæ circa fideles ipse ordinavit, quod nempe non possit inire matrimoniale contractum sine sacramento; unde dicendum est quod ex tali contractu respectu baptizati consurgat ratio sacramenti, uti, quantum ex vi contractus resultaret etiam respectu alterius non baptizati, nisi obsteret incapacitas defectu baptismi; hinc divus Thomas in dist. 39, quæst. unica, art. 2, ad primum, dicit quod quamvis illud matrimonium respectu non baptizati non sit sacramentum actu, sit tamen potentia, quatenus immediate ac fuerit baptizatus, sit actu postea tale, eidemque confert gratiam sacramentalem; sic tenent etiam Scotus in 4, dist. 26, quæst. 2, art. 3, in fine; Echius t. IV, hom. 73, *De sacramentis*; Paludanus in 4, dist. 27, quæst. 4., art. 3, n. 25; Argentina in 4, dist. 39, qu. 1, art. 1 ad primum; Vera Crux, II part. *Speculi*, art. 36, conclus. 2, Vega, lib. IV *Summæ*, cas. 113; Aversa, quæst. 1, sect. 6; Rebellus, *Catharin.*, et alii: et ex Scotistis, tale matrimonium esse sacramentum ex parte fidelis, tenent Hiquæus, Pontius, Brancatus, et Frassen *De matrim.*, tract. 3, disp. 2, art. 1, quæst. 2, quæres. 1, et videtur conformior menti Scoti, ut observat ejus fidelis interpres Hiquæus in *Commentario* ad dist. 26, n. 56, et alii contra, Vasquez, Henriquez, Sanchez, Coninch, Becan., Krimer, La Croix, *loc. cit.*, n. 277, et alios.

Nota Romani theologi.

Probabilior tamen illorum videtur opinio,

quæ negat omnino matrimonium hujusmodi esse sacramentum. Nam ut matrimonium sit validum in ratione contractus, mutuum exigit utriusque conjugis consensum. Matrimonium enim unum est sacramentum, non duo: neque sacramentum dimidiatum est, sed integrum: ergo quando in uno deficit intentio suscipiendi sacramentum, intentio alterius minime sufficit, sicut enim matrimonium est unicum mutuum vinculum, unus contractus, ita unum et sacramentum.

Responsio auctoris.

Contentid hic Rom. theologus, quod probabilior sit illorum opinio, quæ negat omnino matrimonium hujusmodi, nempe contractum ex dispensatione Pontificia inter fidelem et infidelem, esse sacramentum ex parte fidelis, seu baptizati. Sed mea opinio defenditur non solum ab auctoribus *ibi* a me allegatis, sed etiam ab Henrico, a S. Ignatio in *Ethica amoris* tom. III, lib. VIII, part. II, cap. 8; a Tournelyo *De matrimonio*, pag. 95, edit. Parisien., 1730; card. de Lauræa, disp. 13, *De matrimonio*, art. 10, in quo ulterius n. 163, id probat ex paritate baptismi, qui ministratus ab infideli, animo faciendi, quod faciunt fideles, est verum sacramentum. Tum quia si duo fideles matrimonium contrahant, et unus sit in peccato mortali, et incapax gratiæ sanctificantis a sacramento provenientis, alter qui obicem non habet peccati, recipit gratiam, et effectum sacramenti, quin possit ab obice et indispositione alterius præpediri: ita in nostro casu idem est dicendum, si unus sit fidelis, capax sacramenti ratione baptismi, et alter sit infidelis et incapax ob defectum baptismi, et ita in uno sit sacramentum, et non in altero, ea potissimum ratione, ut jam tradidi, quod nemo fidelis ex divina ordinatione potest contrahere matrimonium, nisi simul efficiat sacramentum; cum ipsemet fidelis, seu baptizatus contractus sit ipsummet sacramentum; et ideo non contraria, sed mea videtur probabilior opinio.

(20. Matrimonium duorum conjugum infidelium, si ambo convertantur, et baptizentur, an fiat sacramentum? Variant doctores: affirmativam enim sententiam tuentur S. Thomas in 4, dist. 39, qu. 1, art. 1, Capreolus, art. ad 5; Bellarminus, lib. I *De matrim.*, cap. 5; Sanchez, lib. II, disp. 9; Gobat, tom. I, tract. 10, n. 390; Aversa, quæst. 1, sect. 6; Paludanus, Covarruvias, Layman, Valentia, Tannerus, et alii plurimi volentes, quod cum baptizantur, eorum matrimonium transeat in sacramentum, quia tunc incipit significare indissolubilem unionem Christi cum Ecclesia, adeoque habere rationem sacramenti, propter quod est absoluta indissolubilitas; et præsertim evadit eorum matrimonium sacramentum, si, ut dicunt Ledesma, Durandus, Capreolus, Henriquez, Bellarminus, Rebellus, Platellius, et alii, post baptismum coram parochio, et testibus renovent consensum, quia tunc

ponitur contractus matrimonialis inter fideles, inter quos talis contractus est sacramentum. Quam tamen renovationem consensus non esse necessario faciendam coram parochio et testibus tenet cum pluribus Barbosa in *Conc.*, sess. XXIV, cap. 1, n. 138, et *De offic. et potest. episc.*, allegat. 32, n. 158, et *De offic. et de pot. paroch.*, n. 85.

(21. Sententiam autem negativam tenent Vasquez disp. 2 *De matrimom.*, cap. 10; Coninek, disp. 22, dub. 2, concl. 3; Henriquez, disp. 2, quæst. 2, n. 10; Pontius, lib. II, cap. 9, n. 3 et 9; Krimer, n. 354; Henno, *loc. cit.*, concl. 2, vers. *Petes*; Mastrius, *Theolog. moral.*, disp. 21, n. 17; Frassen, *loc. cit.*, *Quæres* 2, ubi dicit, quod hæc sit verior et conformior doctrinæ subtilis in 4., dist. 39. Præpositus, Discatill., Castropalao, et alii; et ratio est, quia licet tunc consensus renovent, et sacramentum intendant; non tamen per id fit novus contractus matrimonialis, sed confirmatur jam factus; cum enim corpora fuerint jam antea tradita, nec possint tales conjuges iterum tradere, quod suum non est, ex quo neuter conjugum habeat potestatem sui proprii corporis, ut docet Apostolus *I ad Corinth.*, VII, non ponitur tunc nova materia, vel forma contractus, adeoque etc.

(22. Bona principalia matrimonii sunt tria, scilicet fides, proles et sacramentum. *Communis* cum S. Augustino lib. IX *De Genesi*, cap. 7, ubi sic præcise dicit: «Bonum, quod habent nuptiæ, tripartitum, est, fides, proles, sacramentum; in fide attenditur, ne præter vinculum conjugale cum altera, vel altero concubetur: in prole, ut amanter suscipiatur, benigne nutriatur, religiose educetur; in sacramento, ut conjugium non separetur, ut dimissus, aut dimissa nec causa prolis alteri conjugatur». Et concordat concilium Florentinum, in *decreto unionis Armenorum*, ubi sic expresse habet: «Assignatur autem proles suscipienda et educanda, ad cultum Dei. Secundum est fides, quam unus conjugum alteri servare debet. Tertium indivisibilitas matrimonii propter hoc, quod significet indivisibilem conjunctionem Christi, et Ecclesiæ.»

(23. Præter autem dicta tria principalia bona, seu tres primarios fines, ut effectus a Christo in institutione sacramenti matrimonii intenta, seu intentos, habet matrimonium alios etiam effectus, seu fines minus principales, et signanter est remedium vitandæ incontinentiæ juxta illud Apostoli *I ad Corinth.*, VII, n. 2, *ibi*: *Propter fornicationem autem* (scilicet vitandam) *unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque suum virum habeat*; et v. 9: *Melius est enim nubere, quam uri*. Item conciliat verum amorem inter conjuges, et parit debitam subordinationem uxoris ad virum juxta præceptum Apostoli *ad Ephesios*, v. 1, *Item* elicit, ut commune jugum levius feratur et patientius tolerentur a conjugibus ærumnæ illæ carnis descriptæ ab Apostolo *I ad Corinth.*, VII, et hujusmodi.

FERRAR. V.

(24. Materia remota sacramenti matrimonii sunt ipsa corpora habilia contrahentium, et materia proxima est ipsamet legitima traditio mutua corporum in ordine ad generationem prolis. S. Thomas in 4 dist. 42, quæst. 3, art. 2; S. Bonaventura in 4, dist. 26, part. II, quæst. 1; Scotus in 4, dist. 26, circa finem; Mastrius, *Theolog. moral.*, disp. 20, num. 9, et 10, et alii passim. Et ratio est, quia materia remota hujus sacramenti, seu contractus matrimonialis est, sicuti in aliis contractibus, res, de qua contrahitur; res autem, de qua contrahitur in hoc sacramento, seu contractu matrimoniali, sunt corpora habilia contrahentium, adeoque, etc. Et quod legitima traditio mutua ipsorum corporum sit materia proxima hujus sacramenti, patet a simili de aliis sacramentis, in quibus materia proxima est traditio materiæ remotæ. Talis autem traditio censetur fieri non per mutuum manus contactum, cum, etiam illo non interveniente, adhuc subsistat sacramentum, sed per consensum mutuum signis externis expressum sufficienter importantibus traditionem corporum.

(25. Forma sacramenti sunt ipsorum contrahentium verba, seu signa verbis æquivalentia mutuum consensum internum sufficienter exprimentia. S. Thomas in 4., dist. 26, art. 1, ad 1; Scotus in 4, dist. 26, q. unica, num. 14; S. Bonaventura *loc. cit.*, et alii communiter, tum Thomistæ, tum Scotistæ. Et ratio est, quia generaliter forma contractuum sunt verba, vel alia signa verbis æquivalentia, ac sufficienter exprimentia internum consensum contrahentium: (26. tum quia etiam in aliis omnibus sacramentis forma consistit in verbis. Dicitur autem notanter *seu signa verbis æquivalentia*, ad denotandum, quod etiam mutus, etsi loqui non valeat, et surdus, dummodo sufficienter intelligat, potest contrahere matrimonium, ut expresse habetur in cap. *Cum apud Sedem* 24, *De sponsalibus et matrim.*, addita ibi ratione: «Cum quod verbis non potest, signis valeat declarare.»

(27. Advertendum autem hic est, quod theologi illi, qui tenent ministrum matrimonii esse parochum, seu sacerdotem delegatum, tenent etiam, quod legitimus contractus civilis sit materia hujus sacramenti, et forma sint illa, vel similia verba a parochio, seu sacerdote prolata: *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.*

(28. Minister tamen sacramenti matrimonii proprie sunt ipsimet contrahentes, quilibet partialis, uterque totalis, S. Thomas in 4, distinct. 26, qu. 2, art. 1, ad 1, ubi ait: «Verba, quibus consensus matrimonialis exprimitur, sunt forma hujus sacramenti, non autem benedictio sacerdotis, quæ est quoddam sacramentale.» Unde, si, ut dicit S. doctor, benedictio sacerdotis non est forma sacramenti, nec ipse ministrat sacramentum, cum non concurrat per aliud: Scotus in 4, dist. 26; quæst. unica, § *De ministro*, ubi dicit: «Ipsimet contra-